

Выходитъ во Львовъ що Вторника, Четверга и Суботы (кромъ рукою святъ) о 4-й год. попол. Литер. додатокъ "Библиотека наїзданія. повѣстей" виходить по 2 позат. аркутъ кожного 16-го и послѣднаго днія кожного мѣсяця. Редакція, адміністрація і експедиція підъ Ч. 44 улиця Галицка. Всі листи, посылки и рекламація належать перевозати підъ адресою: редакція и адміністрація "Дѣло" Ч. 44 ул. Галицка. Рукописи не возвращаются толькі на попередніхъ засторожахъ. Поштовое число стоить 12 кр. а. в. Оголошенія принимаются по цѣлі 6 кр. а. в. бть однозъятково початково. Рекламація неопечатаній вольній бть порта. Предплату належить перевозати франко (найлучше поштовими пересилками) до: Адміністрація часописа "Дѣло" ул. Галицка, Ч. 44

ВІІ. Читателівъ въ Россіи просимо мати на увазѣ, що въ вимовѣ ѹ—ji, Ѹ—i, и (въ серединѣ и на концѣ слівъ)—ы, и (на початку слівъ и по самогласныхъ) = i, Ѹ (на початку слівъ) = ві.

"Просимо о надсыланье предплаты на IV четверть року и о выровнанье давнійшихъ рахунковъ."

НАСЛѢДКИ ПОДОРОЖИ НАМѢСТНИКА ПО ГАЛИЧИНѢ.

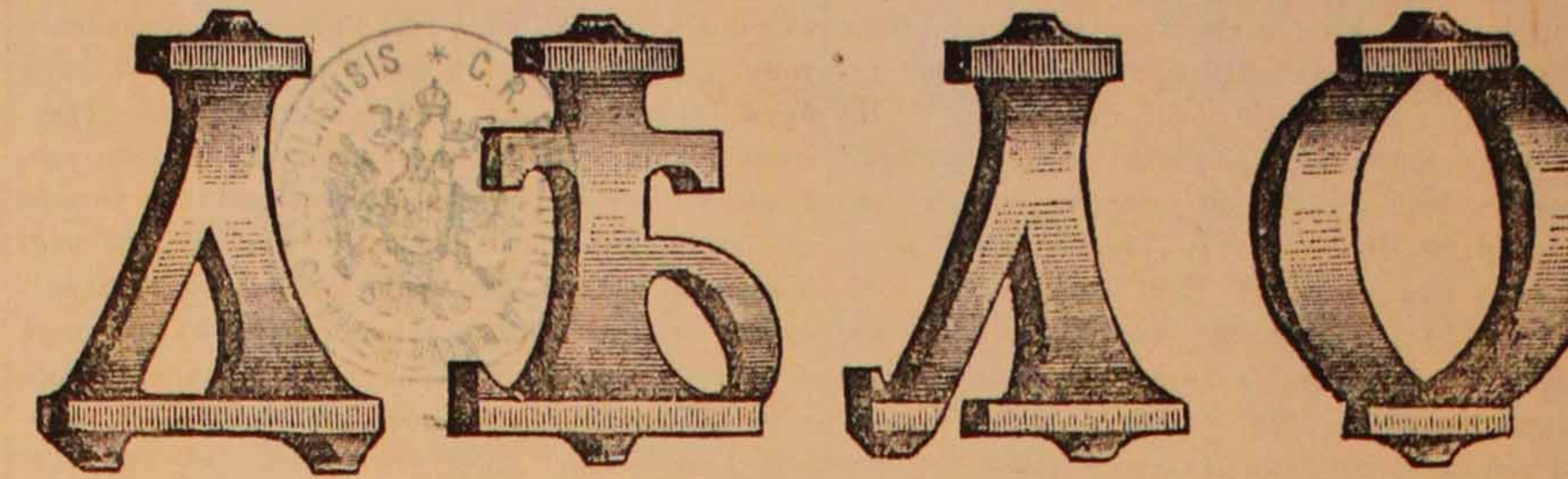
Десятидневна подорожь п. намѣстника по північно-всходніхъ округахъ Галичини скончилася и бть виїхавъ до Вѣднія. Польскій часописи голосять, що цѣль тої поїздки намѣстника до Вѣднія есть — здати справу зъ того, що найвищий репрезентантъ власти бажавъ и чувъ въ краю, головно жъ въ тихъ поїздкахъ, котрій, після думки нашихъ шовинистовъ найбільше заражений "шизмою" и "панславізмомъ". Есть се послѣдніми роками, якъ знаємо, друга така намѣстника подорожь, и для того варто собѣ пригадати, яка була перша и якъ були єї наслѣдки. Въ осені 1877 року подняли були польскій газети крикъ, що всѣ Русини, то соціалисти, комунисти та нигилисти, що вся всходна Галичина "подмінована" и "заражена". Почали на серію радити о заведенію "obuwatelskiej ochrony", посыпались до всіхъ урядовъ добромъслячі ради "o skrœceniu Iba hydze", о знївченю Русиновъ. Правда, самъ процесъ "соціалистовъ", котрій тоді въ судѣ каріомъ провадився, не дававъ ін'якої підставы до такихъ тревогъ и криківъ, — але жъ шовинизмови не треба було підстави, а голько претексту, щобъ лишній разъ ударити на Русиновъ. Тѣ тревоги и алярмові звони спонукали гр. А. Потоцкого — обѣхати поїздки всходної Галичини и переконатися доочно, якъ стоить дѣло. Зъ тої поїздки виїхъ є гр. Потоцкій тверде пересвѣдченіе о безпідставності шовинистичнихъ алярмовъ, и коли познѣйше одинъ посолъ въ "колѣ соймовомъ" поставивъ бувъ свій "projekt na zniszczenie Rusi", жадаючи заостренія всіхъ адміністраційнихъ мѣръ противъ Русиновъ, переношена рускихъ судовихъ урядниковъ на Мазури и т. д., — гр. Потоцкій свою повагою оперся тому внесеню и обставъ рѣшучо за Русинами.

Електрична вистава въ Вѣдні.

IX.

Въ попередніхъ статіяхъ переглянули мы — хочь и дуже поверхно — найважнѣйшій и найбільше займаючій а при тѣмъ для кожного легко зрозумѣлій предметы електричної вистави. Тепері приходиться намъ гдѣшо розказати про отчіти, якъ держали учени въ цѣлого свѣта, а котрій додавали виставѣ неопѣненої вартости. Всѣ тѣ отчіти, хочь и ногдѣ тицали чисто-наукового предмету, були однакож держани въ дуже приступній, популярний спосѣбъ, а сполучені ще єї демонстраціями, ставалися дуже займаючими и поучочими. Зъ отчітівъ сихъ наведемо тутъ лиши ті, котрій доказують важність електричної сили на будущність для життя щоденового або дотыкають таки самої сили електричної и стараються єї близше пояснити.

Першій отчітъ має славний електротехникъ Вільямъ Сіменсъ. Хочь въ роду Нѣмець и уродженець въ Гановерѣ, переживавъ бѣже виїхъ сорокъ лѣтъ въ Англії и стався вже вовсе въ Англічаниномъ. Отчітъ єї державъ бть першій разъ въ своїй рідній мовѣ. При помочи експериментовъ доказувавъ бѣже, що чимъ труднѣйше яке тѣло то пітисе т. е. чимъ більше потребує теплоти, щобъ въ твердого сталося плавленіе, тѣмъ якъ доказувавъ бѣже въ свѣтло електричне. Зѣ вѣхъ металівъ найтруднѣйше стопити платину,

Предплата на "Дѣло" для Австрії:		для Россіи:
на цѣлій рокъ	12 зр.	на цѣлій рокъ
на півъ року	6 зр.	на півъ року
на четверть року	3 зр.	на четверть року
за дні	1 зр.	за дні
на цѣлій рокъ	16 зр.	на цѣлій рокъ
на півъ року	8 зр.	на півъ року
на четверть року	4 зр.	на четверть року
на самій додатокъ:		на самій додатокъ:
на цѣлій рокъ	18 зр.	на цѣлій рокъ
на півъ року	7 50 зр.	на півъ року
на четверть року	3 75 зр.	на четверть року
за дні	19 зр.	на самій додатокъ:
на цѣлій рокъ	6 зр.	

Для Варшави, іншіхъ Россії:

на цѣлій рокъ	18 зр.
на півъ року	7 50 зр.
на четверть року	3 75 зр.
за дні	19 зр.
на самій додатокъ:	6 зр.

Які будуть наслѣдки теперїшньої намѣстничої обѣхъдки, мы поки що не знаємо. Знаємо толькі то, що въ нашихъ офіціозныхъ сферахъ зовсімъ недозволично проявляється бажанье, щобъ реляція намѣстника до трону вишла въ тѣмъ дусъ, що Русини теперїшнімъ становомъ зовсімъ задоволені. Въ такому дусъ поднесла вже голосъ вѣденська піввурядова "Presse", котрої инітійній отношенія до бюрь галицькихъ найвищихъ властей збігали въ минувшій сесії соймовомъ публично сконстаторомъ п. Антоневичемъ. "Жалъ", якъ подносили рускіи послы въ соймѣ и якъ подносили рускіи газеты, не мають ін'якої підстави — говорить вѣденська офіціозна газета. Бо коли вони отповідали фактичнимъ отношеніямъ, то тепері, при обѣхъдѣ намѣстника, були бъ зъ устъ самого народа гурмою посыпалися жалоби. А ихъ прецѣ не було".

Не знаємо, чи таке есть пересвѣдченіе и самого намѣстника и чи въ такому дусъ виїде паде и его реляція. То толькі уважасмо певнимъ, що на підставѣ 10-дневної обѣхъдки намѣстника ледви чи можна побудувати такі выводи, якъ голосить вѣденська газета. Поне редь всіго, якъ звѣстно нашимъ читателямъ, безъ жалобъ — хочь и загально формулованыхъ — при тѣмъ обѣхъдѣ такоже не обійшлося. А на жалобы детайльнихъ Русинъ и часу не мали, бо п. намѣстникъ бѣже брамы триумфальної звѣчайно просто просто вїхавъ до староства, а депутатамъ рускимъ посвячувавъ лиши гдекуды по колька минутъ. Хиба, що Русини були бъ скоти поступити такъ, якъ поступили при поїздцѣ Цѣсара або якъ Боспіаки при поїздцѣ мин. Калая, т. е. свои жалобы и бажанія списани на паперъ передавати до поїздзу намѣстничого. Що они сего не робили, на се такоже мусіли бути свои причини, толькі, розуміється, не тѣ, якъ коли вони до жалобъ не було ін'якої підстави.

Впрочемъ мы думаємо, що п. намѣстникъ и самъ дуже добре все те знає, и що анѣтъ его поїздка по краю, анѣтъ поїздка до Вѣднія не має на цѣлі того, що голосять офіціозы. Очевидно п. намѣстникови ішо більше о визитaciї староствъ и контролю ихъ функцій урядовихъ, а не о сондуванні настрою на народа, и для того бѣже занимався більше урядами, ін'жъ народомъ. П. намѣстникъ мусить прецѣ знати, що настрой, бажанія и потреби народа познається не тѣмъ способомъ и не тою

дорогою — що зъ окликомъ зѣбранихъ кругъ триумфальної брамы цѣкавыхъ зрѣтельвъ та зъ гальону парубочихъ бандерій кругъ поїзду вносити о веселомъ и без журідомъ житю, о цѣлковитомъ вдоволеню того народа и безподставности всіхъ жалобъ, якъ подносять люди живучи середъ него на основѣ щоденного досвѣду, — есть — що найменше — наївно...

Епилогъ борбы выборчои въ окружѣ Бускъ-Кам'янка.

Два дні, 5 и 6 го с. м., тревала публична розправа передъ судіями присяжными въ тутешнімъ краєвомъ судѣ каріомъ въ процесії п. Александра Грыневецкого, адъютанта судового въ Буску противъ п. Яна Гневоша, редактора "Strażnicu" и "Szandar-u" — о провину противъ безпеченості части зъ §§. 487 и 491 зак. каріого. Трибуналъ складали: сов. Самолевичъ якъ предсѣдатель и сов. Голинський и Шабенбекъ якъ воянти. П. Грыневецкого застуравъ адвокатъ дръ Дулемба, а п. Гневоша кандидатъ адвокатскій дръ Флешнеръ, наданий обжалованому зъ уряду. На розправѣ явився такожъ самъ п. Грыневецкій и цѣлі два дні бувъ єї присутній.

Посля отчитаного акту обжаловану п. Гневошу помѣстивъ въ "Strażnicu" зъ 25 серпня 1883 статію п. заг. "To ze Strażnicą polską sprawa panie Aleksandrze Hrynewiecki!", въ котрой закликає п. Грыневецкому, що бѣже "за гроші продававъ братівъ Русиновъ", що черезъ те допустивши чину, "недостойного честного горожанина краю", що має "вытерте чоло" и що "упавъ такъ низько, якъ толькі чоловѣкъ, скалий морально, може упасти".

Обжалований признавъ, що статію писавъ самъ, що обстає при тѣмъ, що написавъ и зъвободзився на єї наведеній въ статії факты перевести доказъ і правды черезъ свѣдківъ — и почаувъ въ довгомъ промовѣ представити цѣлу справу. Почавъ бѣже характеристики послѣдніхъ виборівъ до сойму и назначивъ свое становище сути противъ оклику центрального комітету польського "не допустити до сойму анѣтъ одного Русина!". (Виївдѣ, той предсѣдатель трибуналу заразъ перервавъ обжалованому якъ неналежний до річки.) Интересуючись борбою выборчою, мусівъ особенну увагу звернути на виборъ въ Буску-Кам'янцѣ, зъ єї почавъ доставати бѣже людей по-важнішихъ, головно Русиновъ, донесенія о тѣмъ, що була правдива, то могла була урадника убити.

П. Гневошъ въ своїй промовѣ такъ розказавъ дальше фактъ мнимого підкупства п. Грыневецкого. Ходило о тос, щобъ Грыневецкого зробити нешкодливимъ. Той працѣ піднявся п. Михаїлъ Токаржевскій, управлятель добръ г. Баденія въ Буску. О тѣмъ розказувавъ п. Босаковскій, нотарь въ Буску, на колька днівъ передъ виборами п. Філемонів Михаловскому въ такій способъ: "П. М. Токаржевскій възвавъ до себе двохъ посередниківъ и зарадавъ їхъ, щобъ єї доставили фактамъ надужити зъ урядовання п. Грыневецкого. Посесори згодилися на тое підъ тѣмъ условiemъ, если п. Токаржевскій заручить имъ честю, що гр. Казимиръ Баденія постарається о перенесеніе п. Грыневецкого зъ Буска. П. Токаржевскій заручивъ и доставъ множествомъ фактівъ, котрі були того рода, що коли вони поїхали на таємній засіданні, головно Русиновъ, донесенія о тѣмъ, що була правдива, то могла була урадника убити.

ты въ Вѣдні передъ цѣсаремъ Францомъ и Марію Тересію. Не знаючи нѣчого о Франклінѣ и его громоводахъ, выставивъ бѣже р. 1754 р. на полі коло свого села "громову вѣху" 22 сякнѣвъ високу, котра стягала громы. Але небавомъ мусівъ єї здоймити, бо селяне посуджували єї, що бѣже тою вѣхою дощѣ отвертася и для того настася въ селѣ посуха. Бѣже написавъ двѣ розвѣдки о електричності въ латинському языцѣ, одну підъ заголовкомъ: "Magia naturalis seu nova Electricae rudimenta", а другу "Descriptio machinae meteorologicae". Обѣ тѣ розвѣдки находяться въ бібліотецѣ електричної вистави. Дивишъ померъ 1765 р. Доперва по єї смерті вийшли єї письма друкомъ въ Тібінгенъ, але пошли скоро въ непамять.

Що є електричності? Таке пытанье задавъ собѣ дръ Гандль, професоръ въ Черновець и старався въ своїмъ отчите на те відповѣсти. Бѣже розбирає електричності въ двохъ ваглядомъ: разъ яко силу въ взгляду на єї енергію ("elektrische Energie"), а другій разъ яко матерію въ взгляду на єї проявъ ("statische Elektricität"). Въ дальшихъ своїхъ виводахъ прішовъ бѣже до того результату, що нынѣ не можемо ще сказати, що таке електричності. Правда, що она проявляється разъ яко сила руху. Бѣже при динамомашинѣ треба ужити первої роботи, щобъ викликати електричності, то она не єсть нѣчимъ другимъ, якъ лиши новимъ проявомъ

П. Токаржевскій удався съ тѣми фактами въ кашени и въ товариствѣ лат. ксендза Антонія Керника до дому лѣкаря п. Игн. Мойсеевича, где были также запрошеніи поборники кандидатуры п. Грыневецкого: о. Ем. Петрушевичъ и п. Вас. Ваньо, бурмистръ зъ Буска. Тутъ п. Токаржевскій предложивъ п. Грыневецкому, чтобы отступивъ отъ своихъ кандидатуръ, а коли п. Грыневецкій не хотѣвъ, то онъ загрозивъ ему, что коли буде обставати при кандидатурѣ, то не буде анѣ посломъ анѣ адъюнктомъ. Коли п. Грын—цкій все обстававъ при своей, то п. Токаржевскій выявивъ ему зѣ-разу меншій факты надѣлить, а коли и тое не помогало, выявивъ болѣшій. Тогда п. Грын—цкій зблѣдѣлъ, и въ згодѣ съ о. Петрушевичемъ и п. Ваньомъ склонившися до угоды и предложивъ посередника Ицка Гольдберга. П. Токаржевскій вагався, чи має пристати на Гольдберга, але Грын—цкій за себѣ и за обохъ своихъ товаришѣвъ сказавъ: „Що Ицко Гольдбергъ зробитъ — буде добре такъ якъ бы мы самі зробили.“ Того самого дня п. Іосифъ Токаржевскій, сынъ Михаила, прійшовши вечеромъ до касина сказавъ: „Ого, Грыневецкій продавъ вже пасуонают!“ — Все се слова п. Босаковскаго.

Отъ того часу — выводивъ дальше обжалований, — почали кружити по мѣстѣ вѣсти, що п. Грын—цкій запродавъ свою кандидатуру. Днемъ передъ выборами тойже п. Босаковскій розказувавъ п. Михаловскому, що кандидатура п. Грыневецкого куплена за 2000 зр. На конто той сумы п. М. Токаржевскій выплативъ заразъ 500 зр., а решту зъобовязався выплатити по выборахъ, — п. Грын—цкій же зъобовязався не резигнувати зъ кандидатуры, щоби Русини не оставили кого іншого, але удавати кандидата, а рѣвночасно съ о. Петрушевичемъ и п. Ваньомъ такъ при выборахъ поступати, щоби бувъ выбраний гр. Тад. Дѣдушицкій. По выборахъ п. М. Токаржевскій выплативъ заразъ другого дня дальшихъ 300 зр., а коли Ицко Гольдбергъ дуже на него натискавъ, щоби выплативъ решту 1200 зр., а онъ готовки не мавъ, то выславъ заразъ почтою цѣнний папери до Львова и за два чи три дній выплативъ решту 1200 зр. на руки Ицка Гольдберга. — Се розповѣдавъ такожъ п. Босаковскій съ тымъ додаткомъ, що гр. Тад. Дѣдушицкій не хотѣвъ дати грошей на подкупство, а тогды суму 2000 зр. наказавъ п. М. Токаржевскому выплатити гр. Казимиръ Бадени.

П. Адольфъ Добжанскій зъ Журатына
розвовѣдавъ, що бувъ на виборахъ и переко-
нався, що п. Грын—цкій мусѣвбы бувъ бути вы-
бранымъ, колибъ въ часѣ виборовъ бувъ бодай
представився виборцямъ и до нихъ промовивъ;
тимъ часомъ онъ того не зробивъ.

П. Фердинандъ Марешъ, начальникъ бюра
банку рустикального въ Камъицѣ Струмиловой,
членъ польского комитету, потвердивъ всѣ по-
высше наведеній факты въ присутности пп. Боса-
ковскаго, Андрея Даниловича и Ф. Михаловскаго
и добавъ, что члены комитету слѣдили при выбо-
ражъ каждый крокъ п. Грын—ого, о. Петрушев-
скаго и ф.

вича и п. Ваня, чи они на перекоръ умовъ не допустятся зрады, але они заховувалися тихо.

Коли около 30 першихъ голосовъ упало на Грыневецкого, закликавъ п. М. Токаржевскій п. Ваня до себе и крикинувъ: „Що то? Здрада? Всѣ голосуютъ на Грыневецкого! Я васъ научу!“ На тое отрѣкъ п. Ваньо: „Будьте, пане, спокойній! Я маю зъ 30 голосовъ въ резервѣ; якъ только буде потрѣбно голосовъ гр. Дѣдушицкому, я разъ кину ихъ на него“. Наконецъ сказавъ п. Ф. Марешъ передъ поименованными выше свѣдками, що членамъ польского комитету не ходило такъ о Грыневецкого, бо той, колибъ бувъ навѣть зѣставъ посломъ, то булибы его на свою сторону дѣстали; имъ ходило головно о о. Ем. Петрушевича и п. Ваня, бо тіи оба своимъ впливомъ рѣшаютъ кождї выборы; але теперь маючи въ киши підписы на 2000 зр., — могутъ въ кождї хвили замкнути имъ уста.

Отсе головній точки зъ оборонной бесѣды п. Гневоша. Онъ вѣ наведеній въ повысшомъ представленю особы покликавъ на свѣдкѣвъ, а кромѣ тыхъ ще и гдѣякій другій, котрій мали посвѣдчiti менше важній момеяты. Коли велося слѣдство противъ него, заступавъ его адвокатъ дръ Блажеевскій и онъ на письмѣ подавъ судови имена 21 свѣдкѣвъ, подиктованыхъ ему обжалованымъ, але не устилизувавъ выразно: що кождый свѣдокъ має посвѣдчiti. Ось имена тыхъ 21 свѣдкѣвъ: 1) Мих. Токаржевскій; 2) Саломея Токаржевска (жена Михаила); 3) Іосифъ Токаржевскій, сынъ; 4) кс. Ант. Керникъ, 5) о. Емил. Петрушевичъ; 6) Вас. Ваньо; 7) дръ мед. Ант. Когенъ зъ Буска; 8) Игн. Мойсеевичъ; 9) гр. Казимиръ Бадени, ц. к. староста въ Krakовѣ; 10) гр. Баденіова, жена Казимира; 11) гр. Станиславъ Бадени, властитель Радехова; 12) гр. Н. Баденіова, жена Станислава; 13) Адольфъ Добжаньскій; 14) Фердинандъ Марешъ; 15) Янъ Босаковскій; 16) Псахель Перльмуттеръ, поссоръ; 17) Маркусъ Береза, шинкарь; 18) Филимонъ Михаловскій; 19) Андр. Даниловичъ; 20) Ицко Гольдбергъ и 21) Аронъ Ротенбергъ. Судъ выбравъ зъ помежи тыхъ всѣхъ свѣдкѣвъ лишь четырехъ: 1) М. Токаржевскаго (котрый — якъ удержувавъ п. Гневошу — давъ грошъ гр. Казим. Баденіого); 2) Игн. Мойсеевича (въ котрого домъ мавъ п. Токаржевскій грозити п. Грыневецкому и увойти въ угоду); 3) Вас. Ваня (котрый мавъ помагати п. Грын—ому) и 4) Ицка Гольдберга (мнимого посередника межи Токаржевскимъ а Грыневецкимъ). Прочихъ всѣхъ свѣдкѣвъ судъ откинувъ. На розправѣ п. Гне-

вошь и его защитникъ въ мысль прислугуючого имъ права зъ карного поступованя зажадали ухвалы трибуналу, щобы и прочи свѣдки були завѣзваний до розправы — и вже устилизовали, яку обставину мавъ кождый свѣдокъ посвѣдчiti. Заступникъ обвинителя, дръ Дулемба спротивився тому, заявляючи, что судъ инстинкто але впопнѣ удачно выбравъ именно тыхъ свѣдкобъ, котрй — послѣ выводовъ обжалованого — яко безпосередно дѣлаючи зможуть найлучше дати поясненя цѣлои справы. Судъ ухваливъ не завзывати вже анъ сдного свѣдка бѣльше. Зъ тои причины зголосивъ обжалований зажаленъе неважности.

Трибуналъ приступивъ до переслуханя свѣдкѣвъ. Першій свѣдокъ п. Мойсеевичъ (gente

Кутенеус, вицоне Голоне) просить, що въ его не заприсягати, але коли п. Гневоль спротивизя тому, его заприсягли и онъ збнавъ, що онъ радъ бувъ, щобы посоломъ выйтровъ гр. Тадей Дѣдушицкій и для того збткнувся два разы съ графомъ. Разъ графъ въ розмовѣ съ нимъ въ чотыри очи высказавъ свою програму (заявивъ, що найбѣльшимъ лихомъ для краю незгода обохъ народностей) а другій разъ явився графъ въ его дому и повторивъ свою програму при Токаржевскому и п. Грыневецкому. Тогда завбзвавъ Токаржевскій Грын—ого, щобы отступивъ отъ кандидатуры, але онъ не схотѣвъ. О томъ, щобы п. Грыневецкій запродавъ свою кандидатуру, щобы

лишь удававъ кандидата — свѣдокъ нѣчо не знае. Рѣвножь незвѣстній ему факты якихъ небудь надѣжить п. Грын—ого, а мѣгбы о нихъ знати, бо есть лѣкаремъ судовымъ. Свѣдокъ рѣвно рѣшучо перечитъ, якобы въ его дому бувъ коли збръ въ такомъ складѣ: п. М. Токаржевскій, кс. Аント. Керникъ, Ал. Грыневецкій, о. Петрушевичъ и п. Ваньо. — Другій свѣдокъ п. М. Токаржевскій збзнаръ, що зaimався агитацію выборчою въ користь гр. Тад. Дѣдушицкого, бо бувъ пересвѣдченый, що графъ болѣше зробитъ для добра краю, якъ п. Грыневецкій. На запытанье, чи старався подкупiti п. Грын—ого, заявивъ свѣдокъ, що нѣ, а только робивъ ему предложеніе, щобы отступивъ отъ кандидатуры, а бѣль зверне ему починеній на агитацію кошты, — а щобы не було познѣйше якихъ недорозумѣнь, то заразъ таки выразно заявивъ, що сума зворотныхъ коштovъ не могла бъ перевысшати 500 гульденовъ. Але п. Грыневецкій отмовивъ и дальше до самого конця поддержувавъ свою кандидатуру. Свѣдокъ перечитъ, якобы підъ часъ выборовъ на коритари казавъ до п. Ваня: „Що то? Зрада? Я васъ научу!“ и якобы Ваньо отповѣвъ, що має 30 голосовъ въ резервѣ и на случай потреби перекине ихъ на сторону графа. Була бесѣда межи свѣдкомъ и Ваньомъ въ томъ предметѣ, але зовсѣмъ не така. Свѣдокъ справдѣ зажурився, що голосы падали на руского кандидата и переходячи коритаремъ, зробивъ таку увагу Ваньови, а той отповѣвъ пару слобъ, що графъ буде мати бѣльшостъ, — може се сказавъ и иронично. Свѣдокъ признае, що выдававъ грошѣ „на агитацію“, и що

признае, що видававъ грошъ „на агітацію“, и що посередникомъ бувъ жидъ Ицьо Гольдбергъ. Грошъ однакъ не були даній для п. Грыневецкого. Всѣ познѣйши пытаня обжалованого и его защитника зверненї до свѣдка: „якъ же були ужитї

тіи грошъ?“ — предсѣдатель трибуналу ухиливъ, заявляющи, что трибуналъ не засѣдае для верификаціи выборовъ. Допустивъ однакъ пытанье п. Гневоша: чи годятся тѣ сумы, котрѣ онъ подавъ, въ такомъ порядку: „передъ выборами Ицко дѣставъ 500, а по выборахъ 300 и 1200 зр.“ Свѣдокъ отповѣвъ, что цифры справдѣ годятся. Надражливе пытанье завдане свѣдкови, чи грозивъ п. Грыневецкому, отповѣдае остаточно, що коли може и грозивъ, то се було въ жартѣ. Обжалований завдавъ свѣдкови пытанье, чи переписувався съ п. Марешомъ въ справѣ п. Грыневецкого? Свѣдокъ собѣ не пригадувавъ. П. Гневошъ вынявъ тогды зъ кишенѣ два листы: одинъ п. Мареша до свѣдка и отповѣдь свѣдка до п. Ма-

листъ п. Мареша бувъ съ кувертою, а свѣдка безъ куверты; свѣдокъ однакъ призналъ, что се его письмо. Обжалованный зложивъ оба листы на столъ трибуналу и просивъ, чтобы тѣ оба листы отчитати, бо они, особенно листъ п. Токаржевскаго до Мареша — кинуть яскраве свѣтло на цѣлу справу. Трибуналъ ухваливъ отчитати лишь листъ п. Мареша, а отповѣдь п. Токаржевскаго не читати, бо не знати, чи бувъ высланый (свѣдокъ того собѣ не пригаду-
вавъ). П. Гневошъ заявивъ, что ухвала не отчи-
тувати того листу позбавляє его одного важного
средства обороны — отже онъ зъ того поводу
зголошує зажаленіе неважности.

Явився третій свѣдокъ Ицко Гольдбергъ, пропинаторъ и директоръ заличковой касы въ Буску. Глядячи на его капоту и ярмурку—никто не мѣгбы згадати, що се „директоръ заличковой касы“ и що то онъ перепровадивъ выборъ гр. Тадея Дѣдушицкого до сойму! Але фактъ — фактъ. Ицко съ гордостею признає на розправѣ, що онъ займався выборами и що его особа зна-чила богато, бо „разъ — я пропинаторъ, а друге — я директоръ заличковой касы; маю широкій впливъ!“ Свѣдокъ признає, що бравъ грошъ отъ п. Токаржевскаго, але не для п. Грыневецкаго и не давъ ему нѣчого и въ загалѣ не чувъ, щоби кто ему ихъ давъ. П. Грын—цкій до конаця под-держувавъ свою кандидатуру. Про який небудь надъужитя его нечувъ; противно, стаття въ „Strażnicy“ обурила всѣхъ въ Буску.—Четвер-тый свѣдокъ п. Вас. Ваньо вѣзнавъ, що онъ попиравъ кандидатуру п. Грыневецкаго и самъ кандидатъ попиравъ єи до конца. Про яке небудь подкупство и про який небудь надъужитя п. Гры-невецкаго, свѣдокъ не знає; противно, п. Гры-невецкій тѣшится якъ найлучшою славою спра-ведливого урядника. Розмова свѣдка съ М. То-каржевскимъ підъ часть выборовъ зовѣмъ не така була, якъ єи представивъ обжалований. Свѣ-докъ знавъ, що Поляки такъ укладають листу голосовання, що на початку кладуть выборцѣвъ за польскимъ кандидатомъ, въ серединѣ за ру-скимъ, а при конці зновъ за польскимъ, — тожъ зъ уваги на тое сказавъ Токаржевскому, що кон-цевій голосы переважатъ на сторону гр. Тад. Дѣ-душицкого.

По уложеню трибуналомъ пытались для сре-

то уложению трибуналомъ пытались для судѣй въ присяжныхъ пошли выводы дра Дулембы и дра Флешнера. Неуважаемо потребнымъ подавати содержанія тыхъ бесѣдъ, бо они опиралися на наведенныхъ повыше фактахъ. Бесѣда дра Дулембы, хоть дуже зручна, робила пригнетающе враженіе тымъ, что онъ разъ-на-разъ сыпавъ такими словами, якъ „песне *klamstwa*“ и т. п. П. Гневошъ забравъ на конецъ самъ голосъ и въ довгой, хорошо выголошеной — хоть предсѣдателемъ трибуналу часто перерываной — бесѣдѣ высказавъ свою послѣдну оборону. Онъ говоривъ о деморализаціи при выборахъ, о покрывданію Русиновъ и о всякихъ средотвихъ.

тои самой роботы, але що дѣлается дальше по до-
роаѣтъ отъ динамо-машины ажъ до жарѣючои
лямпы, сего наука о руху не въ силѣ намъ
пояснити. Тутъ треба вже конче приняти, що
електричнѣсть есть якоюсь незвычайно рѣдкою
и плынною матерією — якесь „флюидумъ“.
Доперва при помочи сеи гипотезы став намъ
електричнѣсть бѣльше зрозумѣлою. Може бути,
каже преподаватель, що ся теорія буде колись
заступлена другою, лѣпшою, але поки що мусимо
ви держати и на сїй подставѣ стара-
тися пояснювати електричнѣсть. Посля гадки
отже дра Гандля „флюидумъ“ електричне вы-
кликує кождый електричный токъ.

Цѣкавый отчить о акумуляторахъ мавъ
Павло Самиель въ Парижа. Отчить сей звѣ-
стный вже въ своихъ головныхъ чертахъ на-
шимъ читателямъ въ одной въ попереднѣй-
шихъ статей, где була бесѣда о акумулято-
рахъ, поданой пделя пояснень сего ученого.

Дръ Мозетигъ, примаріюсь вѣденського шпиталю и дръ Буде зъ Парижа, посвятили свои отчity ужиткови електричности въ штуцѣ лѣкарск旣. Першій говоривъ о ужитку електричности въ хирургiи. Хирурги уживають електричности такъ при дiагнозѣ якъ и въ цѣляхъ терапевтичныхъ. Коли яке металличне тѣло черезъ выстрѣлъ дстанеся до тѣла човѣка, то дуже часто не можна выслѣдити анъ пальцями анъ зондою чи то дѣйстно есть н. пр. куля або якiй си отламокъ чи кость раненого. Се можна дуже добре розпѣнати за

помочею **электричнои зонды**. Коли електрична зонда зайдеся съ металевымъ тѣломъ, замыкає токъ електричный, а дзвонковый прирядъ електричный зачинає заразъ дзвонити. За помо- чею микрофону и индукційной ваги Гигеса можна выслѣдити металевій тѣла, що лежать глубоко подъ скорою, а котрыхъ и зондою не можна выслѣдити. Ще важнѣйшимъ есть у- житокъ електричного свѣтла при діагнозѣ. Щобы взглянути до внутрѣшныхъ ямъ въ тѣ- лѣ чоловѣка, уживано доси лишь отповѣдно уряженыхъ зеркалець, за помочею которыхъ впускано свѣтло сонця до внутра чоловѣка.

Сий прирядъ заступлено нынѣ т. зв. **электрическими эндоскопами**, за помочею которыхъ можно освѣтити н. пр. жолудокъ свѣтломъ электрическимъ. Черезъ пролыковый отвѣръ въ горлѣ именно впроваджуя ажъ до самого жолудка склянну цѣвку, въ которой за помочею электрического току разжаруя дрѣтъ плятиновый и тымъ способомъ освѣтляя яму жолудкову; чтобы однакожъ повстаюча теплота не мала на жолудокъ шкодливого впливу, переходятъ ще черезъ цѣлый апаратъ тонесенькихъ цѣвочки, въ которыхъ разъ въ разъ переплываю холодна вода и тымъ способомъ не допускаю, чтобы цѣлый апаратъ значно разогрѣвся. Яко средство лѣчниче уживався электричество, чтобы разбудити дѣяльность мушкуловъ або разпустити хемичнымъ способомъ нагромаджену въ тѣлѣ шкодливу течу. Цѣкавою есть такожъ **электрическая ключка**, котрою оттинаются нарости на

тѣлѣ н. пр. гулѣ на головѣ. Коли давнѣйше до сихъ операцій треба було другїй инструменты розжарувати, нынѣ закладається на нарбеть въ томъ мѣсци, где его треба оттяти. електричну ключку, розжаруєся єи електричнимъ токомъ и нарбеть сей часъ отпадає.

Подчасъ коли дръ Мозетигъ пояснивъ
ужитокъ електричности въ хирургіи, звернувъ
дръ Буде увагу своихъ слухачѣвъ на би ужи-
токъ въ физіологии. Межи іншими показу-
вавъ онъ прирядъ, котрымъ при аускультації
можна слѣдити за тымъ шипотомъ, який вы-
дає серце черезъ стяганьеся и розтяганье сер-
цевыхъ мушкуловъ и черезъ обѣгъ крови.

Та богато ще прійшлобыся намъ писати, якъ бы мы хотѣли хочь коротенько про кождый отчить згадати. Про те поминаємо вѣиншій и звертаємося до сего, котрый настъ Русиновъ найбôльше обходить, а котрый державъ нашъ землякъ дръ Иванъ Пулуй неутомимый працьовникъ на полі електричности и звѣстный цѣлому свѣту вынаходець рôжныхъ електричныхъ апаратовъ. Колька развъ удостоився бувъ дръ И. Пулуй на выставѣ великої чести, бо въ присутности престолонасліженны архикіязя Рудольфа и его высокодостойної жены архикн. Стефаніи а потому такожъ архикн. Райнера и архикн. Валеріи робивъ мно- ги експерименты и пояснювъ высокодостой- нымъ гостямъ свои апараты. 30 жовтня мавт дръ И. Пулуй отчить о „електричности въ паромни“ По коротій потукпѣй вѣти

родъ газовъ пояснявъ нашъ ученый землякъ свои выводы дуже удачными експериментами, въ которыхъ особенно два дуже розцѣкали були цѣлу публику. Дръ И. Пулуй получивъ електроды фосфоризуючои лампы съ електричною машиною Ганца и она притахла, бо неизвѣчайно велика сколькоѣсть електричности при слабомъ напруженю не могла перемогти опору лампы; коли прилучено до неи аппаратъ индукційный она заразъ знову засвѣтила. Другій дослѣдъ показавъ знову, що коли въ порожню напустимо газу то свѣтло електричне заразъ slabne. Всѣ експерименты робивъ дръ И. Пулуй на аппаратахъ своего вынаходу. Въ евоимъ отчитѣ выступивъ бувъ такожъ дръ И. Пулуй противъ „четвертого стану скупленїя“ Крукеса и „четвертого размѣру“ проф. Цельнера. Численно зѣбрана публика дуже була вдоволена отчитомъ дра И. Пулоя, що и доказалъ громукими оплесками.

На съмъ кончимо нашъ оглядъ електрической выставы въ Вѣдни а хочь мы лишь дуже побѣжно и поверховно вмогли его подати, то все таки думамо, що хочь въ части вмоглисъмо заспокоити цѣкавость нашихъ ласкаемыхъ читателѣвъ.

(Надслане.)

I.

Однимъ зъ найважнѣйшихъ и найпотребнѣйшихъ литературиыхъ предпринять въ нѣмецкой литературѣ есть безперечно **Брокгауз Конвераційный Лексиконъ**. Въ протягу 70 роковъ ставшъ первостепеннымъ дѣломъ народнымъ и въ наслѣдокъ своимъ хосености и ужитку такъ разширился, якъ нѣкакъ другое дѣло того рода. Около 400.000 примѣрниковъ его обширного предпримѣства (отъ до 5 мил. томбъ) знайшо прѣмъ мѣжъ нашими народомъ, а на взрасташу потребу такого скарбу знаиа межъ публичностью вказуе скоре выдаванье одного выданя по другому. 13-те выданя дѣла, разложатъ ще передъ 1½ р. дойшли до 6-го тому; оно стаюло якъ пѣда взглядомъ оцѣнки содержанія тѣхъ що до типографичної окрасы, именно черезъ **доданіе многихъ тысячъ оттисковъ и картъ**, на высотѣ часу. 200 наибольшихъ ученыихъ якъ пр. Блончукъ (†), пр. Гнейстъ, пр. Ф. Гольцдорфъ, Дрѣ. Ф. Рени, инженеръ Уланцъ, пр. Фогтъ (Женева), пр. Ф. Петтенкоферъ и др. стараются въ сѣмъ новомъ выданю, обѣмлюючому 16 томбъ, пропиши найновѣйшу точку зрия людскаго знанія и почати въ найприступицѣ видѣ для нашего народа

II.

Геллера граючій предметы.

Рожнородній области штуки, механики и индустріи въ своѣмъ объемѣ не могутъ выказать нѣкако другого предмету, который есть тѣкъ приложій на подарункы Рѣздамій, якъ тѣи, доскональны признаки Геллера граючій предметы, увѣнчаніи первыми нагородами на всѣхъ выставахъ, наконецъ въ „Мельбурнѣ 1881“ и въ „Мірху 1883“.

Нема отношеніе хочбы якъ пѣжной натуры, що бы граючій предметъ Геллера въ змѣслѣ этого слова не була найотѣнѣніемъ подарункы на Рѣздамъ. Где дорогоцѣнны предметы ображаютъ чувство а предметы ужиткы дразнятъ чувствительность, тамъ гордится граючій предметъ въ изысканіи способѣ. Такъ — цѣлый свѣтъ ему буде рады; но кто на земли не має годинъ самоты, въ которыхъ находятъ на него чувство туги або отвѣчна, которая называется „Weltschmerz“, и для кого музыка — таинъ универсальна мова всѣхъ сердца — въ такихъ годахъ не есть потѣшніе, кому не упраїтия часу! Такій предметъ треба поручити горячо такожъ и тымъ особамъ, которыхъ засуджуютъ на самоту ихъ занятия, хоробра, срѣдство, и пр. Онь подае разрѣшку и пріятностъ, тымъ больше що фабриканты дуже вкусно укладаю репертуаръ каждого предмету. Найлюбленѣйшій и найлучшій аріз старшихъ и новѣйшихъ оперетъ, найновѣйшій композиціи на поли музикн до танцу, найлюбленѣйшій пѣснѣ найизнаменитѣихъ композиторовъ даются чутіи найкорректѣйше зъ предметовъ Геллера.

Для готелья, реставрацій, цукорень и т. д. нема простѣйшои и певицѣи притягиваю силы якъ таій граючій предметъ. Якъ наимъ зъ найбрѣжнѣйшихъ сторонъ подтверждаютъ, доходы тыхъ домбъ цѣлкомъ подвоили по спровадженю тонъ забавки: тому тымъ господарямъ и властителямъ, що не посѣщаю граючій предметъ въ изысканіи способѣ. Такъ — цѣлый свѣтъ ему буде рады; но кто на земли не має годинъ самоты, въ которыхъ находятъ на него чувство туги або отвѣчна, которая называется „Weltschmerz“, и для кого музыка — таинъ универсальна мова всѣхъ сердца — въ такихъ годахъ не есть потѣшніе, кому не упраїтия часу!

Такъ что съ часомъ перезага заходныхъ поселенцѣвъ вытинала мову великоруску зовѣмъ на побѣнѣ. Противъ тыхъ выводятъ п. Соболевскаго повсталы майже всѣ приступаю члены, которы тѣлько забирали голосъ, Великороссы и Українцы. И такъ С. Т. Голубевъ замѣтилъ, що по его думцѣ не годитъ работи такъ важныхъ выводовъ на подставѣ только четырехъ памятниковъ; треба было взяти на увагу и старопечатніи книги кіевскіи, а такожъ и гдѣякіи іншіи писаніи памятники. Такъ и пр. въ кіево-печерской Лаврѣ хоронитъ памятникъ зъ XV вѣку съ передмовою переписчика на малорускѣ мовѣ, котору треба было увѣгладити. П. И. Житецкій почередъ всего подѣлѣтъ, що теорія великорускаго населенія въ Кіевѣ не першій разъ появляється въ науцѣ. Першій винайшовъ єи пок. Погодинъ, опосля принявъ єи Лавровскій, але мусѣвъ съ часомъ дуже си ограничили пода вагою доказовъ Максимовича. Яко на укова теорія она безахосенна, бо не поясняє анѣ фактѣвъ історіи политичнїи, анѣ фактѣвъ історіи языка. Коли павѣтъ принятие теорію познѣйшої колонізації, яку розвинувъ п. Соболевскій, то все же таки остає загадка, для чого при колонізації зъ Волини и Галичини въ Кіевѣ познѣйше явился не волинське анѣ галицьке, тѣлько окреме українське нарѣчье. По думцѣ П. Житецкаго при студіюванні памятниківъ давної мовы треба за выходну точку брати тенерѣйшій живѣ нарѣчѧ. А опирати такъ широкіи виходы, якъ п. Соболевскій, на исторію перемѣнъ такихъ змѣннихъ звуковъ — зовѣмъ не можна. Предѣдатель В. Б. Антоновичъ розѣбравъ теорію колонізації п. Соболевскаго. Она зовѣмъ фикційна, не опирається на публичнѣи вѣдоцтвахъ. Попередъ всего сама гадка о змененіи населенія Кієва чрезъ княжъ межиусобицѣ на пѣчѣмъ не оперта. Въ княжихъ суперечкахъ брала участъ звѣчайно тѣлько нечисленна дружина, такъ що великого впливу на змененіе людности они не могли мати. Такожъ монгольский погромъ на кіевской землї бувъ не такъ отрѣшній, якъ въ рязанской и ростовской. Кромѣ того колонізація, о сколько мы о нѣй знаємо (въ XVI вѣцѣ) иши зъ побѣни на полудне, въ степы, а не зъ заходу на всходѣ. О колонізації въ XIII и XIV вѣкахъ мы не знаємо зовѣмъ пѣчѣмого. — Кромѣ того въ той цѣквавѣйшій дискусіи забирали ще голосъ противъ п. Соболевскаго И. В. Луцицкій, Ор. Левицкій и Голубовскій. Задля познаніи поры дискусія не скончилася и збѣстала отложенна до найблїзшого засѣдання.

3) Теод. Абдыковичъ зъ Молотова, 4) Водод. Голинатый зъ Хоросна, 5) І. Жегаловичъ зъ Завидча и 6) І. Гавальскій зъ Долгого.

Катихитомъ при 7-класовѣйшій женевской школѣ св. Елисаветы у Львовѣ поставлены о. Іос. Комарницкій профектъ рускимъ духомъ семинаріи.

Архіерейске благословеніе получивъ о. І. Пачовскій, пар. въ Солонцѣ по поводу ювілея 50-лѣтнаго священства; для народа тои парохи надано повный отпустъ.

НАУКА, ШТУКА И ЛИТЕРАТУРА.

На послѣднѣмъ засѣданію кіевскаго „Общества Нестора Лѣтописца“ велася даже жива и цѣкава дискусія, тыкоючи исторіи нашего языка въ XIII и XIV вѣкахъ. Поводомъ дискусіи бувъ отчітъ А. И. Соболевскаго о тѣмѣ „якъ говорили въ Кіевѣ въ XIII и XIV вѣцѣ“. Выводы о тѣмѣ предметъ п. Соболевскаго оперѣ на четырехъ старинныхъ рукописныхъ памятникахъ кіевскаго походженія. Найважнѣйшій перемѣнъ въ старорускѣ мовѣ посля Соболевскаго почалились тогда, коли зъ выговору щезли т. зв. глухи самогласнѣ з и ѿ. Натомѣстъ продовжились попереджаючи ихъ чисты самогласнѣ, и пр. е па є (въ малорускѣ на і) и пр. камѣнь, веѣлье и т. д. Рѣзворядно съ тымъ змѣнились и окончнѣ согласнѣ: л на в, д на ж (въ малор., и пр. дожь) и т. д. Але жадно зъ тыхъ змѣнъ, характеризующихъ малорускѣ мову, въ XIII и XIV вѣцѣ и Соболевскій въ кіевскихъ памятникахъ не находить и выводитъ зъ того, що въ Кіевѣ въ той часъ жили Великороссы и бесѣда була великоруска. На пытаніе: гдеожъ ополя подѣлися тѣ Великороссы и бѣки взялась ту малоруска мова, п. Соболевскій отповѣдае, що познѣйше Кіевѣ збѣстѧ заселеніи колонистами зъ Волини и Галичини. Колонізація ишила зъ заходу на всходѣ задля того, що черезъ княжъ можиусобицѣ, а ополя чрезъ нападъ Монголівъ населеніе тыхъ сторонъ дуже зменшилось, такъ що съ часомъ перезага заходныхъ поселенцѣвъ вытинала мову великоруску зовѣмъ на побѣнѣ. Противъ тыхъ выводовъ п. Соболевскаго повсталы майже всѣ приступаю члены, которы тѣлько забирали голосъ, Великороссы и Українцы. И такъ С. Т. Голубевъ замѣтилъ, що по его думцѣ не годитъ работи такъ важныхъ выводовъ на подставѣ только четырехъ памятниковъ; треба было взяти на увагу и старопечатніи книги кіевскіи, а такожъ и гдѣякіи іншіи писаніи памятники. Такъ и пр. въ кіево-печерской Лаврѣ хоронитъ памятникъ зъ XV вѣку съ передмовою переписчика на малорускѣ мовѣ, котору треба было увѣгладити. П. И. Житецкій почередъ всего подѣлѣтъ, що теорія великорускаго населенія въ Кіевѣ не першій разъ появляється въ науцѣ. Першій винайшовъ єи пок. Погодинъ, опосля принявъ єи Лавровскій, але мусѣвъ съ часомъ дуже си ограничили пода вагою доказовъ Максимовича. Яко на укова теорія она безахосенна, бо не поясняє анѣ фактѣвъ історіи политичнїи, анѣ фактѣвъ історіи языка. Коли павѣтъ принятие теорію познѣйшої колонізації, яку розвинувъ п. Соболевскій, то все же таки остає загадка, для чого при колонізації зъ Волини и Галичини въ Кіевѣ познѣйше явился не волинське анѣ галицьке, тѣлько окреме українське нарѣчье. По думцѣ П. Житецкаго при студіюванні памятниківъ давної мовы треба за выходну точку брати тенерѣйшій живѣ нарѣчѧ. А опирати такъ широкіи виходы, якъ п. Соболевскій, на исторію перемѣнъ такихъ змѣннихъ звуковъ — зовѣмъ не можна. Предѣдатель В. Б. Антоновичъ розѣбравъ теорію колонізації п. Соболевскаго. Она зовѣмъ фикційна, не опирається на публичнѣи вѣдоцтвахъ. Попередъ всего сама гадка о змененіи населенія Кієва чрезъ княжъ межиусобицѣ на пѣчѣмъ не оперта. Въ княжихъ суперечкахъ брала участъ звѣчайно тѣлько нечисленна дружина, такъ що великого впливу на змененіе людности они не могли мати. Такожъ монгольский погромъ на кіевской землї бувъ не такъ отрѣшній, якъ въ рязанской и ростовской. Кромѣ того колонізація, о сколько мы о нѣй знаємо (въ XVI вѣцѣ) иши зъ побѣни на полудне, въ степы, а не зъ заходу на всходѣ. О колонізації въ XIII и XIV вѣкахъ мы не знаємо зовѣмъ пѣчѣмого. — Кромѣ того въ той цѣквавѣйшій дискусіи забирали ще голосъ противъ п. Соболевскаго И. В. Луцицкій, Ор. Левицкій и Голубовскій. Задля познаніи поры дискусія не скончилася и збѣстала отложенна до найблїзшого засѣдання.

Якъ заводити Правды на ладъ закомарскіи Правды?

Розказавъ Данило Танякевичъ, духовный Закомар. Накладомъ „Батькѡвщины“. Цѣна 10 кр., а почтою 12 кр. Дѣстати можна черезъ редакцію „Батькѡвщины“.

Тома Гуровичъ

Будапешть VII. Königsgasse Nr. 23.

(1—6)

Переводы и наслѣданія

Оспія Шухевічъ

зъ портретомъ и біографією автора.

(Помертие видали.)

Львовъ, 1883.

Можна набути у накладника,

prof. Володимира Шухевича (ул.

Куркова, ч. 26) або замовити че-

реаль редакції рускихъ часописей.

Цѣна примѣрника 80 кр., съ пе-

ресылокъ 85 кр.

зъ

зъ